СЕЛСКОСТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

Институт по земеделие

Карнобат, ул. Индустриална 1

ПРОГРАМА

ЗА РАЗВИТИЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА
ИНСТИТУТ ПО ЗЕМЕДЕЛИЕ – КАРНОБАТ
(2025 – 2029 г.)

Институт по земеделие – Карнобат
Септември, 2025 година

Изготвил: Доц. д-р Василина Манева

Съдържание

1.	**Въведение**	**3**
2.	**Цел на програмата за управление и развитие на Институт по земеделие – Карнобат**	**3**
3.	**Мотиви за участие в конкурса**	**3**
4.	**Научни приоритети, структура на управление и нормативна база на Селскостопанска академия**	**4**
	4.1. Научни приоритети	**4**
	4.2. Структура на управление	**9**
	4.3. Нормативна база на ССА	**11**
5.	**Научна, научно-приложна и експериментална дейност и административна организация на Институт по земеделие – Карнобат.**	**11**
6.	**Научни приоритети в областта на основната дейност на Института у нас, в Европейски и световен мащаб**	**18**
7.	**Система за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от научните организации в Република България**	**20**
8.	**Система за обучение на докторанти в страната и Академията**	**21**
9.	**Източници на финансиране на научната дейност у нас, в ЕС и в световен мащаб.**	**22**
	9. 1. Национално финансиране	**23**
	9.2. Европейски източници на финансиране	**24**
	9.3. Международни и световни източници	**24**
	9.4. Стратегическо значение	**25**
10.	**Визия за управление и развитие на Институт по земеделие - Карнобат**	**25**
	10.1. Организация и развитие на института	**25**
	10.1.1. Укрепване структурата на организация и управление на ИЗ – Карнобат	**26**
	10.1.2 Научна дейност	**27**
	10.1.3. Необходими насоки в направление Научно обслужване и маркетинг	**33**
	10.1.4. Организиране и провеждане на обучение на докторанти в ИЗ – Карнобат	**34**
	10.1.5. Производствено – експериментална база (ПЕБ)	**35**
	10.1.6. Финанси, счетоводство и административна дейност	**36**
	10.1.7. Укрепване на финансовото състояние на ИЗ - Карнобат	**38**
	Заключение	**39**

1. Въведение

Настоящата стратегия за развитие на Институт по земеделие – Карнобат е разработена във връзка с обявен Конкурс за директор, на Интернет страницата на Селскостопанска академия – София, от 01. 09. 2025 г, със заповед РД 04-66/26. 08. 2025 г. на Председателя на Академията, съгласно „Правилник за провеждане на конкурси за директори на структурни звена – научни институти в Селскостопанска академия.

Програмата дава основните цели за бъдещото конкурентноспособно и иновативно развитие на Института и е изцяло съобразена с Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България, Общата селскостопанска политика (ОСП), Системата за изпълнение на стратегическия план, Стратегията и направленията на научно-изследователската дейност по основните приоритети в ССА за четиригодишен мандат на управление.

2. Цел на програмата за управление и развитие на Институт по земеделие – Карнобат

Целта на програмата за управление и развитие на Институт по земеделие – Карнобат е утвърждаване и подобряване на научната и стопанската дейност на института, като конкурентноспособна организация за научни и научно-приложни изследвания в областта на селекцията, семепроизводството, технологиите и растителната защита на зърнено-житните култури, както и селекционно-подобрителна работа в овцевъдството. Необходимостта от целенасочено търсене и усвояване на допълнителни финансови ресурси чрез външно проектно финансиране е един от основните ключови фактори за устойчиво развитие на Института. Усилването на проектната дейност ще осигури стабилизиране и разширяване на научната публикационна активност на международно ниво и ще създаде условия за трансформация на Института в съвременен научно-приложен център за консултантски услуги, експертна помощ на земеделските стопани и ефективен трансфер на иновации и знания. Приоритет представлява разширяването на партньорските мрежи на местно, национално и международно равнище, както и системното привличане и развитие на ново поколение висококвалифицирани млади учени и специалисти.

3. Мотиви за участие в конкурса

През 2005 г. започнах работа като асистент по Растителна защита (ентомология) в отдел „Агротехника“ на Института по земеделие – Карнобат. През годините активно съм участвала в научноизследователски проекти към Селскостопанската академия, като съм ръководила три от тях. Била съм ангажирана и в международни проекти, където съм изпълнявала ролята на ръководител на задача от името на Института. Бях ръководител на БНОМ и съм организирала участие на Института в международни изложби, срещи със земеделски производители, интернет-страницата на Института. Имам участие в множество научни конференции, семинари, обучителни програми и

специализации както в страната, така и в чужбина. Работата в международни проекти ми осигури полезни контакти с колеги от чужбина, включително от *Oregon State University, Corvallis, USA*. Този опит ми даде възможност да се запозная с иновативни научни модели, да разширя познанията и методите си, както и да изградя ползотворно сътрудничество с международни научни организации.

По-голямата част от моя професионален път и научно развитие е преминала в Института по земеделие – Карнобат. Това ми позволи да опозная в дълбочина структурата и дейността му и да изградя стабилни работни отношения с научния и помощния персонал.

Мотивирана съм да участвам в конкурса с цел да допринеса ИЗ – Карнобат да се утвърди като модерен научноизследователски център от европейско ниво, ангажиран с поддържането, обогатяването и съхранението на генетични ресурси от зърнено-житни култури, както и със създаването на нови сортове с висока продуктивност, стабилност и устойчивост. Стремя се към внедряване на екологосъобразни решения, насочени към качеството, растителната защита и технологиите за отглеждане на тези култури.

Като млад и амбициозен специалист вярвам, че чрез обединяване усилията на учените и служителите на ИЗ – Карнобат и с тяхната подкрепа можем да реализираме нови идеи и инициативи. Това включва повишаване качеството на научните изследвания, активизиране на публикационната дейност и развитие на проектна работа с външно финансиране.

Смятам, че мога да допринеса за укрепване и насърчаване на междуинституционалните връзки на ИЗ – Карнобат в рамките на европейското и световното изследователско пространство, както и за разширяване на партньорството с регионални институции, научни звена от системата на ССА, държавни научни организации и други партньори.

Уважавайки постигнатото до момента от колегите, ще насоча усилията си към изграждане на ефективна финансова политика, оптимизиране на стопанската дейност и семепроизводството, както и към успешно реализиране на поставените цели и задачи, с цел запазване и засилване на авторитета на Института както в научните среди, така и в обществото.

Имам желание да работя за повишаване на популярността на ИЗ – Карнобат чрез активна PR дейност, в партньорство както с утвърдени учени, така и с млади специалисти.

Благодарение на натрупания практически опит, смятам, че мога да допринеса Институтът да развие пълния си потенциал за научно обслужване и консултации на земеделските производители по въпросите за зърнено-житните култури в страната.

Освен това считам за важно да бъдат положени повече усилия в насока привличане, задържане и обучение на докторанти в съответните научни направления на Института, като бих искала да вложа своята мотивация и принос в този процес.

4. Научни приоритети, структура на управление и нормативна база на Селскостопанска академия

4.1. Научни приоритети

Селскостопанска академия (ССА) е научна организация, юридическо лице със седалище в гр. София. Тя е автономна бюджетна организация за научна, приложна, образователна, обслужваща и спомагателна дейност в областта на земеделието, животновъдството и хранителната промишленост. Подготвя докторанти по съответните научни дисциплини. Осъществява дейността си в рамките на държавната аграрна политика в съответствие с общата селскостопанска политика на Европейския съюз и Националната стратегия за научни изследвания. Има за цел земеделската наука да се превърне в мощен фактор за модернизация на производството в условията на глобалната икономическа и финансова криза. С новите поправки в закона, тя е първостепенен разпоредител на средства с автономен бюджет.

Стратегията на ССА за периода 2025–2030 г. представя средносрочната визия на академичната общност за развитието на научноизследователската и внедрителската дейност. Тя отразява стремежа към адаптиране към новите реалности и ефективно справяне с предизвикателствата на настоящето и бъдещето.

Увеличаването на производството на растителни продукти за храна, фураж и суровини, както и тяхното устойчиво използване, са сред основните предизвикателства, продиктувани от нарастващото население на планетата, замърсяването на околната среда, климатичните промени и намаляващото биоразнообразие.

Промяната в насоките за научни изледвания следват промените в концепцията за развитие на устойчиво земеделие, която се базира на едновременно съблюдаване на икономическите, екологичните и социалните въздействия на селскостопанските дейности. Напредъкът в научните изследвания и иновациите ще подпомага преминаването на обществото ни към устойчива система за производство на качествени и здравословни храни и биоресурси и ще допринесе за трансформиране на земеделието, агро-хранителния сектор и биоикономиката в България.

Стратегията актуализира изследователските теми, организирането на научните изследвания и структурата на ССА в съответствие с новите предизвикателства и приоритети пред аграрната наука. Същевременно, тя отразява традициите и опита в осъществяването на научните изследвания и степента на развитие на различните изследователски направления, както и оптимизиране на връзката между изследователската, образователната и обучителната дейност, свързани с аграрния отрасъл.

Научните приоритети в настоящата стратегия са свързани с новите стратегически насоки в политиката на ЕС:

- Зелен преход;
- Цифров преход;
- По-устойчива и конкурентоспособна Европа.
- Отворена наука.

ССА осъществява своята дейност в съответствие с публичните политики на ресорните министерства, отговорни за аграрната наука - Министерство на образованието и науката (МОН) и Министерство на земеделието и храните (МЗХ). Научно-приложните изследвания са основен фокус на изследователската ѝ дейност. В Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2017-2030 те са свързани със:

- Здраве и качество на живот. Превенция, ранна диагностика и терапия, зелени, сини и екотехнологии, биотехнологии, екохрани.
- Опазване на околната среда. Екологичен мониторинг. Оползотворяване на суровини и биоресурси. Пречистващи и безотпадни технологии.
- Икономическо и социално развитие

Основна отговорност на аграрната наука е да инициира и подкрепя реализирането на политики, свързани с бъдещето на аграрния сектор и изпълнението на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023 – 2027 г. на МЗХ. При формирането на приоритетите на стратегията са съобразени и редица други европейски[1,2] и национални[3,4,5,6,7,8,9, 10,11] документи.

При определяне на стратегическите приоритети на научните изследвания в ССА, отправна точка са 17-те цели за устойчиво развитие на ООН. Основен принос се отчита към:

- Цел 2 – Прекратяване на глада и насърчаване на устойчиво земеделие
- Цел 7.а – Достъп до технологии за чиста енергия
- Цели 12.2 и 12.3 – Устойчиво използване на природните ресурси и намаляване на хранителни отпадъци
- Цел 13 – Борба с климатичите промени
- Цели 14 и 15 – Опазване на морската и сухоземната екосистеми

Стратегическите изследователски теми на ССА се фокусират върху:

---

[1] Horizon Europe Research and Innovation Programme; https://research-and-innovation.ec.europa.eu/

[2] Проект „Засилване на устойчивата кръгова биоикономика в страните от Централна и Източна Европа: BIOEASTsUP“,
финансиран по Програма „Хоризонт 2020”, грантово споразумение No 862699

[3] Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 - 2030 г. (Обн. - ДВ, бр. 47 от 13.06.2017 г., Приета с РЕШЕНИЕ на НС от 07.06.2017 г.)

[4] Иновационната стратегия за интелигентна специализация, приета от МС на 22.10.2022 г.

[5] Национална програма за развитие: България 2030, приета от МС на 02.12.2020 г.

[6] Правилник за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и на научните организации, ДВ. бр.54 от 2018 г.

[7] Оперативен план за изпълнение на първия етап на Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030, приет с Решение № 640 от 5 септември 2018 година на МС (публ. 11.08.2021 г.);

[8] Национална пътна карта за научна инфраструктура (2017-2023 г.), приета с Решение № 354 от 29 юни 2017 година на Министерски съвет

[9] Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 - 2030 г. (публ. 12.01.2021 г., приета с Решение на НС от 17.12.2020г.)

[10] РЕШЕНИЕ № 538 от 22 юли 2021 година за приемане на Национална карта на висшето образование в Република България (публ. 16.09.2021 г.)

[11] Програмата за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация (ПНИИДИТ) 2021-2029

- Устойчиви хранителни системи
- Климатично устойчиви земеделски практики
- Опазване на генетичното разнообразие чрез семенни банки
- Увеличаване на инвестициите в аграрни научни изследвания и технологии.

Глобалните климатични промени създават сериозни социално-икономически и екологични предизвикателства, оказвайки натиск върху природните ресурси и водейки до бедствия като суши и наводнения. Изследванията на Селскостопанската академия (ССА) са насочени към адаптиране на земеделските технологии и смекчаване на климатичните въздействия. Прилагането на добре обосновани политики може да осигури качествена храна, достойни доходи и устойчиво развитие на селските райони. Хранителният и аграрен сектор предлагат решения за устойчив растеж чрез нови технологии, които намаляват отпадъците и ги преобразуват в енергия и биопродукти. Съхраняването на генетични ресурси е ключово за биоразнообразието и за създаване на устойчиви сортове и породи. Стратегията на ССА също така отчита влиянието на глобални кризи като COVID-19 и военните конфликти, подчертавайки нуждата от гарантиране на продоволствена сигурност и устойчиви ресурси в условия на нестабилни доставки и енергийна несигурност.

Изследователските проекти, новите иновативни решения и продукти, които ще се разработват в ССА ще са насочени към справяне със съвременните предизвикателства пред земеделието и обществото ни и ще се приведат в съответствие с основните тематичните насоки, очертани в този документ.

С цел повишаване на изследователския и иновационен капацитет в ключови направления за земеделието, биоикономиката и опазване на природните ресурси и повишаване на конкурентността на българската аграрна наука ще се приложи план за действие за модернизиране на управлението на научноизследователската и образователната система на ССА. Обединяването на съществуващия научен и инфраструктурен потенциал в 4 научни направления: растениевъдство; градинарство и лозарство; животновъдство и аквакултури; агроекология, биотехнологии, храни и аграрни политики ще допринесе за преодоляване на фрагментираността на изследванията и споделяне на апартура, научен и технически капацитет.

Ще бъдат създадени възможности за:

- ✓ задълбочаване на интердисциплинарния подход и по-добро интегриране в националното и европейското научно пространство.
- ✓ По-ефективно и успешно обучение на докторанти и млади учени.
- ✓ по-успешно партньорство с бизнеса и преминаване от краткосрочно сътрудничество към стратегически партньорства и разработването на съвместни иновации.
- ✓ ускоряване комерсиализирането на създадените иновативни продукти с цел повишаване на добавената стойност от българското земеделие.

ССА ще бъде отворена за подкрепа на публичните политики и включване в обществения дебат относно насоките за развитие и зеления преход, новата Обща Селскостопанска Политика и биоикономиката и ще допринася за интеграция на научната информация в политиките за развитие на земеделието и вземането на административни решения. Както и досега, ССА ще предоставя знания, информация и обучение на земеделските производители и всички заинтересовани лица от аграрния бизнес.

Основни дейности във връзка с тези приоритети, изпълнявани от структурните звена на Академията са:

- фундаментални стратегически и научно-приложни изследвания, иновативна и консултантска дейност в областта на селскостопанските науки и хранителната промишленост, екологията и опазването на околната среда;
- създаване и отглеждане на български сортове/хибриди растения и породи животни;
- съхраняване, обогатяване и възпроизвеждане на растителния и животинския генофонд на страната;
- съхраняване и рационално използване на природните ресурси (почви, води, биомаса);
- събиране, обработване, съхраняване и предоставяне за ползване резултатите от научните изследвания в областта на земеделието и хранителната промишленост;
- обезпечаване на производителите с елитен посевен, посадъчен и разплоден материал;
- подготовка на докторанти и обучение на лица, заети в областта на земеделието и хранителната промишленост за повишаване на квалификацията им;
- провеждане процедури по Закона за научните степени и научните звания;
- представяне пред министъра на земеделието и храните за утвърждаване стратегии за реализиране на аграрната политика в национален и регионален мащаб;
- разработване, съгласувано с Министерството на земеделието и храните, и с Министерството на образованието и науката, стратегии за развитие на аграрние науки;
- осъществяване на сътрудничество с научноизследователски учебни и други организации в страната и в чужбина, членуване и участване в дейността на международни организации;
- извършване информационна и издателска дейност с цел популяризиране на резултатите от научните изследвания;
- специализирани консултантски услуги и проектантска дейност;

- ССА е притежател на множество сертификати за сортове растения и породи животни, както и на патенти;
- извършва и други дейности, свързани с провежданите от нея научни изследвания.

4.2. Структура на управление

Селскостопанската академия се ръководи от Председател, който е хабилитирано лице (назначаван от министър-председателя по предложение на министъра на земеделието и храните) и 8 членен Управителен съвет (УС).

Председателят:

- ръководи, организира и контролира цялостната дейност на Академията; отговаря за изпълнението на бюджета на Академията;
- свиква и ръководи заседанията на управителния съвет;
- назначава заместник-председател и главен научен секретар по предложение на управителния съвет;
- назначава директорите на структурните звена въз основа на конкурс и директора на Националния земеделски музей и утвърждава длъжностните им характеристики;
- ръководи централната администрация;
- утвърждава правилниците за устройството и дейността на структурните звена, годишните им планове и отчети, длъжностните и поименните им длъжностни разписания;
- утвърждава щатното разписание на централно управление на ССА;
- сключва споразумения с ръководителите на синдикалните организации в системата на ССА;
- изпълнява и други функции в системата на ССА

Управителен съвет (УС) - състои се от председател и 8 членове.

УС е колективен орган за управление и изпълнява задълженията си съгласно Устройственият правилник на Академията. Членовете на УС са хабилитирани лица от системата на ССА, които се назначават от министъра на земеделието и храните по предложение на Председателя на ССА, който е и председател на Управителния съвет.

Управителният съвет:

- разработва и приема стратегическите приоритети, програми за научните изследвания, научното обслужване, квалификацията на кадрите, концепции предложения за научни контакти и сътрудничество с научни организации и висши училища от страната и чужбина;

- приема Стратегия за научноизследователска, научно-приложна, иновативна и внедрителска дейност в областта на аграрния сектор и я предлага за утвърждаване от министъра на земеделието;
- приема годишния бюджет на Академията и отчета за неговото изпълнение и го представя на министъра на земеделието и храните.;
- утвърждава щатното разписание на Академията; определя щатните бройки на структурните звена;
- утвърждава конкурсната процедура, критериите за оценка на кандидатите за директори на структурните звена и комисия за провеждане на конкурсите;
- взема решения за създаване на експертни съвети, комисии и др.
- приема вътрешни правилници и правила за прилагане в ССА;
- взема решения и по други въпроси, свързани с дейността и целите на Академията.

Мандатът на ръководството (Председател и членовете на Управителният съвет) е 4 години.
Председателят и членовете на УС продължават да изпълняват своите функции и след изтичането на мандата им до назначаването на ново ръководство.

Изпълнително бюро е изпълнителен орган на УС на ССА, което се състои от председателя, зам. председателя и главния научен секретар на Академията:

- осъществява необходимата оперативна дейност за изпълнение на решенията на управителния съвет;
- координира и контролира дейността на всички звена в системата на ССА;
- избира състава на определените с решение на управителния съвет експертни съвети, комисии и др.;
- по предложение на експертните съвети утвърждава годишния план на научните проекти, финансирани от бюджета на ССА и отчета за изпълнението им;
- разглежда постъпилите заявления за удължаване на трудовите договори на хабилитираните научни работници;
- изпълнява и други задачи, произтичащи от прилагането на нормативни актове.

Заместник-председателят:

- организира изпълнението на решенията на УС и на Председателят на ССА;
- организира оперативната работа на централното управление на ССА;
- изпълнява решенията на УС и на Председателят по бюджета на ССА по правила и начини, определени в нормативните актове;
- изпълнява и други функции, възлагани му от Председателят на ССА или произтичащи от прилагането на нормативни актове.

Главният научен секретар:

- организира научноизследователската дейност;
- отговаря за развитието на научния кадрови потенциал;
- контролира провеждането на конкурси за научни работници и докторанти;

- осъществява и други функции, възлагани му от Председателят на ССА.

Централна администрация - състои се от:
- председател;
- заместник-председател;
- главен научен секретар;
- финансов контрольор;
- служител по сигурността на информацията;
- дирекция "Вътрешен одит";
- обща администрация;
- специализирана администрация

4.3. Нормативна база на ССА

Дейността на Академията е регламентирана в следните нормативни документи:

- Устройствен правилник;
- Правилник за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България в Селскостопанска академия;
- Правилник за работата на Управителния съвет на Селскостопанската академия;
- Правилник за работата на Научните съвети в научните институти на ССА и др.

5. Научна, научно-приложна и експериментална дейност и административна организация на Институт по земеделие – Карнобат.

Институтът по земеделие – Карнобат е основан през есента на 1925 година с указ № 74 на Негово величество цар Борис III, издаден на 28.11.1925 г. Институтът е създаден като Държавно земеделско опитно поле с ръководител академик Кирил Павлов (1925–1928 г.). Намира се в Югоизточна България в град Карнобат – район, който се отличава със сравнително благоприятни условия за селскостопанска дейност.

В първите години броят на научните кадри е твърде ограничен. Към 1947 г. те нарастват на 6–8 души, а към 1959 г. на 16–18. Постепенно се разширява материалната база. Наред с изследвания по селекция на пшеница, ечемик, овес, маслодаен лен и агротехника на основните полски култури, в последствие се работи още по селекция на царевицата, борба с ерозията на почвата, по селекция и агротехника на лозата. Към 1953–1958 г. е възстановена и се поддържа в чистопородно състояние Карнобатската местна порода овце.

През 1962 г. Институтът е тясно специализиран като Национален център по ечемика с основна тематика по селекция и агротехника на ечемика и агротехника на основните за Югоизточна България полски култури. Преустановена е селекционната работа с пшеницата, а пет години по-късно и с царевицата. В периодите 1967–1969 г. и 1984–

1994 г. работата по селекция на пшеницата е временно възстановявана. От 1988 г. се работи отново по селекция на пролетен и зимен овес.

От създаването до сега материално-техническата база на Института се разширява и подобрява. Въведени са нова лабораторна сграда, култивационни съоръжения, складови помещения и съоръжения за почистване и съхранение на семена. Закупена е малогабаритна техника за интензификация на изследователската работа.

Създадени са редица нови сортове ечемик и овес, които по много показатели не отстъпват на най-добрите образци от световната селекция. От създаването на Института са издадени над 50 книги, технологии и други научни продукти. Разработени са нови технологии за производството на ечемик и полски култури.

Учените от Института са създали над 45 сорта зимен и пролетен ечемик и три сорта овес. Някои са вписани в сортовата листа на Турция, а интерес има и от фермери в Молдова и Северна Македония. Институтът ежегодно предлага над 500 тона висококачествени семена от 14 сорта ечемик, 1 сорт пшеница и 1 сорт овес.

Институт по земеделие – Карнобат осъществява фундаментални научни, научно-приложни изследвания, иновативна и консултантска дейност в областта на създаване на нови сортове полски култури (ечемик и овес); сортоподдържане и семепроизводство на полски култури (ечемик, пшеница и овес); създаване на нови и трансфер на чужди агротехнологии и растително-защитни практики в областта на полските култури, и внедряването им в земеделието на страната; опазване на ресурсите и екологичните функции на почвения тип излужена смолница; породоподдържане и развъдна дейност на Карнобатска местна, Карнобатска тънкорунна и Синтетична популация „Българска млечна" породи овце.
(Правилник за устройство и дейност на Института по земеделие–Карнобат, приет съгласно Протокол № 46/14. 12. 2018 г. от ОС на учените при ИЗ-Карнобат и утвърден от Председателя на ССА на 14.02.2019 г.).
Институтът осъществява дейността си в рамките на политиката на Селскостопанска академия, държавната аграрна политика и общата селскостопанска политика на Европейския съюз, като:

- организира и извършва научни и научно-приложни изследвания, иновативна и внедрителска дейност и свързаните с това дейности в областта на аграрната наука на основата на разработена стратегия;
- извършва дейности, които са възложени на Академията от МЗХГ, други ведомства и учреждения, местните и регионалните власти с научна експертиза в областта на растениевъдството, животновъдството и др.;
- участва при разработването на нормативни актове, прогнози, програми, проекти и стратегии за реализиране на аграрната политика в областта на аграрния сектор в национален и регионален мащаб;
- създава, събира, обработва и съхранява научни данни в областта на аграрната наука и ги предоставя за ползване от обществото;

- извършва експертна и консултантска дейност по проекти и програми в областта на земеделието с национално, регионално и международно значение;
- подготвя докторанти за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по акредитирани научни специалности при условията и по реда на ЗРАСРБ, Закона за висшето образование и действащите нормативни актове;
- извършва подготовка на специализанти и повишаване квалификацията на лица, които са заети в областта на земеделието;
- извършва информационна и издателска дейност и популяризира резултатите от научните изследвания;
- осъществява сътрудничество с научноизследователски, учебни и други организации в страната и в чужбина, членува и участва в дейността на национални и международни научни организации;
- създава, съхранява и поддържа растителни и животински генетични ресурси в областта на растениевъдстното и животновъдството като безценно национално богатство, което е гарант за националната сигурност и просперитета на обществото;
- сключва договори със земеделски производители и други стопански субекти за внедряване на научните разработки, за научно обслужване, извършване на анализи и експертизи, разработване на проекти, консултации и други услуги;
- извършва научно-приложна, приложна и експериментално-производствена дейност и реализира продукцията от тази дейност, както и продуктите и правата – обект на интелектуална собственост;
- извършва и други дейности, свързани с провежданите от него научни изследвания, прилагането на научните резултати и съпътстващите ги дейности.

Съгласувано с Председателя на Академията, Институт по земеделие – Карнобат сключва договори с висши училища и научни организации в страната и в Европейския съюз за съвместно целево финансиране, образователна, квалификационна и научна дейност. Институтът изпълнява решенията на органите на управление на Академията. Институтът организира и изпълнява експериментално-производствена дейност съгласувано с органите на управление на Академията.

ИЗ – Карнобат се издържа от: субсидиите от държавния бюджет, средствата от договорите с различни възложители, приходите от продажбата на научни продукти, приходите от производствената база, от стопанската и други дейности. Той отчита дейността си пред ръководството на ССА.

Ръководните органи на ИЗ – Карнобат са:

1. Директорът;
2. Общото събрание на учените;
3. Дирекционният съвет;
4. Научният секретар.

Директорът е хабилитирано лице в областта на предмета на дейност на Института и:

- Представлява научния Институт в страната и чужбина;
- Ръководи и организира дейността на научния институт и утвърждава вътрешните правила и процедури;
- Отговаря за цялостната дейност на научния институт, изпълнението на решенията на управителните органи на Академията, спазването на нормативните актове и процедури;
- Отговаря за финансовото състояние на научния институт, финансовата дисциплина, поемането на финансови ангажименти и законосъобразното изразходване на бюджета в съответствие с решенията на управителния съвет на Академията;
- Организира експериментално – производствената дейност;
- Отговаря за стопанисването и използването на имуществото;
- Назначава заместник – директор;
- Назначава научен секретар след избора му от общото събрание на учените, освен в случаите по чл. 38, ал. 3.
- Назначава ръководители на първичните научни звена;
- Сключва и прекратява трудовите договори с работниците и служителите;
- Изготвя годишен отчет за изпълнение на мандатната си програма и го представя за утвърждаване от председателя на Академията;
- Изготвя годишен план и годишен отчет за дейността на научния институт и след приемането му от общото събрание на учените го представя за утвърждаване от председателя на Академията;
- Изпълнява и други функции, свързани с дейността на научния институт.

Общо събрание на учените:

- Приема правилник за устройството и дейността на научния институт и го предлага за утвърждаване от председателя на Академията;
- Приема стратегия за дейността на научния институт;
- Приема годишния план и годишния отчет на ръководството за дейността на научния институт;
- Участва при избора на директор на научния институт съобразно правилата, утвърдени от управителния съвет на Академията;
- Избира членовете на съответните научни съвети по квоти, определени от управителния съвет на Академията, чрез тайно гласуване и с обикновено мнозинство от присъстващите членове; избира научен секретар чрез явно гласуване и с обикновено мнозинство от присъстващите членове, освен в случаите по чл. 38, ал. 3;
- Обсъжда и други въпроси свързани с дейността на научния институт.
- Общото събрание на учените включва всички учени, които са на основен трудов договор в института, заемат академични длъжности и/или имат научни степени.
- Общото събрание на учените избира свой председател за срок от 4 години, чрез тайно гласуване с обикновено мнозинство;

- Директорът на института, заместник-директорът и научния секретар не могат да бъдат председатели на общото събрание на учените;
- Общото събрание на учените се свиква от неговият председател. То може да бъде свикано и по писмено предложение на 1/5 от членовете му;
- Общото събрание на учените може да взема решения, ако присъстват най – малко 2/3 от членовете от списъчния му състав;
- Решенията на общото събрание на учените се вземат с явно гласуване и с мнозинство повече от половината от присъстващите на заседанието членове;
- Общото събрание на учените се свиква най – малко веднъж годишно.

При изпълнението на своите правомощия, директорът се подпомага от **дирекционен съвет** в състав:

1. Заместник – директор;
2. Научен секретар;
3. Ръководителите на първичните звена;
4. Главен счетоводител.

Дирекционният съвет:

- Обсъжда стратегията за научно- изследователска, научно – приложна, иновативна и внедрителска дейност на научния институт;
- Обсъжда годишния план и годишния отчет за дейността на научния институт;
- Взема решения за сътрудничество с научни организации и висши училища от страната и чужбина, браншови организации и др.;
- Следи за разпределението и изпълнението на бюджета на научния институт според принципите, определени от управителния съвет на Академията, и приема отчета за неговото изпълнение;
- Обсъжда цените на продукцията от стопанска дейност и мотивирано предлага на директора да бъдат утвърдени;
- Обсъжда цените на продуктите от научна дейност и специфичните услуги, предоставяни от научния институт, и мотивирано ги представя за утвърждаване от председателя на Академията;
- Обсъжда предложението на първичното звено за обявяване на конкурси по ЗРАСРБ и дава мотивирано становище до председателя на Академията за разкриване на процедурата;
- Изпраща на председателя на Академията за разглеждане от изпълнителното бюро мотивирано предложение за удължаване на трудовите договори на хабилитирани учени от предходните и заключителните разпоредби на Закона за висшето образование при изпълнение на критериите, утвърдени от управителния съвет на Академията;
- Прави мотивирани предложения до управителния съвет на Академията за присъждане на отличия и награди;

- Взема решения и по други въпроси, които са свързани с дейността на структурното звено, в съответствие с действащите нормативни актове.

Длъжността „**Научен секретар**“ е самостоятелна длъжност в структурните звена на ССА с над 10 хабилитирани лица. В случай, че числеността на хабилитираните лица в съответното структурно ниво е под 10, длъжността „научен секретар“ се съвместява от хабилитирано лице или от лице, притежаващо поне академична длъжност „главен асистент“ от същото структурно звено, без да се провежда избор по чл. 40, т.6.

В случаите по чл. 38, ал. 3, по изключение, след мотивирано предложение на директора, одобрено от председателя на Академията, може да бъде разкрита самостоятелна длъжност за научен секретар.

Научният секретар:

- е член на академичния състав;
- координира научната и образователната дейност.
- Осъществява развитието на академичния състав по процедурите, определени в ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Селскостопанската академия.

Структурата на ИЗ – Карнобат включва:

I. Ръководство

1. Директор – хабилитирано лице
2. Заместник директор – хабилитирано лице
3. Научен секретар – хабилитирано лице

II. Обща администрация

1. Отдел „Административно – стопанско обслужване“
2. Отдел „Финансово – счетоводно обслужване“

III. Специализирана администрация

Направление „Наука и научно обслужване“

1. Отдел „Селекция“ – ръководител хабилитирано лице
2. Отдел „Растителна защита и технологии“ – ръководител хабилитирано лице
3. Отдел „Лабораторен комплекс“
4. Отдел „Опитно поле“

IV. Направление "Производствено експериментална дейност"

1. Отдел „Сортоподдържане и семепроизводство“
2. Отдел „Породоподдържане и развъдна дейност“

Финансовият контрольор е на пряко подчинение на директора на Института и осъществява предварителен контрол за законосъобразност съгласно Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор.

В Института по земеделие - Карнобат са оформени два научни отдела:
„Селекция” и „Растителна защита и технологии”.

Научен отдел „Селекция” включва учени, помощен персонал и докторанти, разработващи теми в отдела. В него се организират и извършват селекционно-генетични, физиологични, биохимични и биотехнологични изследвани в областта на селекцията, сортоподдържането и семепроизводството на ечемик и овес. Основните насоки на научноизследователската дейност са: създаване на ново генетично разнообразие от устойчиви на биотични и абиотични фактори генотипове с добри биологични и стопански качества чрез методите на комбинативната селекция, индуцирания мутагенез и растителните биотехнологии; създаване на нови сортове ечемик и овес и поддържане на генотипната им и фенотипна чистота; разработване на нови методи и схеми на сортоподдържане и семепроизводство на ечемик и овес; извършване на селекционно-генетични изследвания и произвеждане на елитен разплоден материал от овце, кочове и млади животни от породите Карнобатска местна, Карнобатска тънкорунна и Синтетична популация Българска млечна; обучаване на докторанти по специалността „Селекция и семепроизводство”.

Научен отдел „Растителна защита и технологии” включва учени и помощен персонал и докторанти, разработващи теми в отдела. В него се организират и разработват интегрирани системи за растителна защита при зърнено-житните култури; проучват се технологии за биологично и биодинамично производство на растителна продукция и екологично щадящи системи на отглеждане на полските култури.

В двата научни отдела работят 12 научни работници и специалисти с висше образование.

Научно-експерименталната база е структурно звено на Институт по земеделие – Карнобат за извършване на научноизследователска, експериментална и съпътстващата производствена дейност в областта на растениевъдството и животновъдството. За ръководител на научно-експерименталната база се назначава експерт в областта на основната дейност на експерименталната база – инженер, агроном. Научно-експерименталната база на Институт по земеделие - Карнобат включва: Отдел „Сортоподдържане и семепроизводство”; Отдел „Породоподдържане и развъдна дейност”.

Свързващи звена в направленията Наука и Научно-експериментална база са Бюрото за научно обслужване и маркетинг (БНОМ), Лабораторния комплекс и отдел „Опитно поле”.

Основните функции на БНОМ са: консултиране и квалифициране на земеделските производители и специалисти; връзка между областните и общински служби Земеделие, научните звена в региона, браншовите организации и производствените структури; рекламиране постиженията на ИЗ-Карнобат; разработване на проекти, бизнес планове по програми, финансирани от ДФЗ и Европейски фондове.

Лабораторният комплекс е структурно звено, подпомагащо изпълнението на научноизследователската програма на Института в областта на селекцията, растителната защита и технологиите. Той включва научни лаборатории по: биохимия; агрохимия; технологични качества на зърното; биотехнологии; растителна защита; физиология на растенията; електрофореза.

Отдел „Опитно поле” включва държавни земеделски земи, в които се организира и извършва научноизследователската и научно-приложната дейност на Института в областта на селекцията и сортоподдържането на ечемика, пшеницата и овеса, растителната защита и технологията на полските култури.

6. Научни приоритети в областта на основната дейност на Института у нас, в Европейски и световен мащаб

Продоволствената криза, породена от нарастващото търсене на храни в световен мащаб, предизвикателствата, свързани с климатичните промени, както и необходимостта от подобряване здравословното състояние на населението, очертават ключовите тенденции в развитието на аграрната наука глобално. Световното земеделие все повече се ориентира към иновации, научнообосновани технологии и устойчиви практики, които да гарантират производството на храни с висока хранителна стойност, опазвайки природните ресурси и биоразнообразието.

В този контекст Общата селскостопанска политика (ОСП) на Европейския съюз, включително нейната реформа и свързаните с нея стратегически планове, играе ключова роля. Чрез системата на предварителните условия за изпълнение на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони се поставя акцент върху устойчивото производство, намаляването на въглеродния отпечатък, опазването на почвените ресурси и адаптацията към климатичните промени. Европейските институции, чрез инициативи като Зелената сделка и стратегията „От фермата до трапезата“, задават амбициозни цели за редукция на химическите пестициди с 50% до 2030 г., повишаване на дела на биологичното земеделие и стимулиране на иновациите чрез програми като Horizon Europe.

Националната стратегия за развитие на научните изследвания и Стратегията на Селскостопанската академия в България следват тези насоки, поставяйки акцент върху трансфера на научни постижения в практиката, дигитализацията на земеделието и създаването на устойчиви сортове, адаптирани към местните агроекологични условия.

България притежава значителен потенциал в областта на зърнопроизводството, което има историческо и стратегическо значение за продоволствената сигурност, икономиката и външната търговия на страната. Съществуват благоприятни почвено-климатични условия, утвърдени традиции и научен опит, а селекционните постижения през последните десетилетия са довели до значително повишаване на средните добиви. В периода 1948–1988 г. европейските страни, включително България, отбелязват ръст от 50–60% при зимните житни култури, основно благодарение на новите сортове. Съвременните български сортове пшеница показват повишение на продуктивността с 65,2% спрямо тези от 1967–1977 г., а при ечемика за периода 1962–2010 г. увеличението достига до 29,9%.

С оглед на глобалните предизвикателства и европейските политики, приоритетите за бъдещото развитие на сектора у нас включват:

- Адаптация към климатичните промени

- Разработване на интегрирани системи за прогнозиране и ранно предупреждение за болести и неприятели.
- Създаване и внедряване на сортове толерантни на суша, високи температури и нови патогенни раси.
- Оптимизация на технологиите за растителна защита за намаляване на емисиите на парникови газове.

- Биологично и биодинамично земеделие

- Разработване на биологични средства за растителна защита, включително биопестициди и антагонистични микроорганизми.
- Прилагане на природосъобразни методи за подобряване на почвеното плодородие.
- Оценка на икономическата ефективност на биологичните системи спрямо конвенционалните.

- Интегрирано управление на вредители и болести (IPM)

- Усъвършенстване на стратегии, съчетаващи химически, биологични и агротехнически методи.
- Използване на прецизно земеделие и дигитални технологии за мониторинг и целево прилагане на мерки.
- Ограничаване на резистентността на патогени чрез ротация на активни вещества и иновации.

- Европейски и глобален контекст

- Синхронизация с политиките на ЕС, включително Зелената сделка и стратегията „От фермата до трапезата“.
- Участие в международни научни мрежи и програми като Horizon Europe.
- Внедряване на добри световни практики за устойчиво земеделие и опазване на биоразнообразието.

Тази рамка очертава необходимостта от интегриран подход, който обединява научните постижения, европейските политики и националните стратегии, за да гарантира устойчиво производство на зърнено-житни култури, продоволствена сигурност и конкурентоспособност на България в глобалния аграрен сектор.

Адекватното развитие на ИЗ – Карнобат не може да се разглежда изолирано от **Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република**

България, Общата селскостопанска политика (ОСП), Системата за изпълнение на стратегическия план, Стратегията на Селскостопанска академия, а развитието на науката в Института – от развитието и актуалните нужди на земеделските производители и животновъди и консултирането им.

Върху развитието на науката в института, влияят в различна степен и фактори като – климатични промени, засушавания, воден дефицит, замърсяване на околната среда – екологични проблеми и опазване на биоразнообразието, икономически и екологични кризи, недостига на енергийни ресурси и увеличаване дела на получаване на енергия от възобновяеми енергийни източници, по – високи изисквания на обществото за консумиране на безопасни и здравословни храни и т.н.

В тази връзка стои производството на зърнено-житни култури с висока хранителна стойност, устойчивост при изменение на климата и при съблюдаване на екологосъобразни изисквания. Създаване на технологии за екологично отглеждане и растителна защита на зърнено-житни култури.

Тези аргументи, както и предстоящото разработване на нови научно-изследователски проекти, ни дава основание ИЗ – Карнобат да има актуална стратегия , отговаряща на съвременните изисквания и условия за периода – 2025 – 2029 г.. Разработването на нови проекти ще са изцяло съобразени и с Направленията на научно – изследователската дейност и приоритети в ССА.

7. Система за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от научните организации в Република България

Научноизследователската дейност в страната се наблюдава и оценя въз основа на Правилник за наблюдение и оценка на научно изследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания" Обн. - ДВ, бр. 54 от 29.06.2018 г., издаден от Министъра на образованието и науката.
Основна цел на системата е подкрепа за формиране и провеждане на национална политика в областта на научните изследвания, допринасяща за развитието на българските научни организации като равностойни партньори на водещи научни организации в Европейския съюз (ЕС) и в световен мащаб.
Специфичните цели на системата са: оценяване и анализиране на научноизследователската дейност в научните звена и на позиционирането им в Европейското научно – изследователско пространство; идентифициране и подкрепа на научноизследователската дейност с високо научно качество и значимо обществено въздействие; осигуряване публичност на процеса на оценяване и на резултатите от реализирането на националната политика в областта на научните изследвания; стимулиране на научните организации за достигане на високи научни резултати, както

и такива с обществена значимост и въздействие на основата на система от обективни, измерими, прозрачни и лесно проверяеми критерии за оценка.
Системата включва ежегодно наблюдение, оценка и анализ на научноизследователската дейност. Ежегодната оценка се извършва въз основа на наблюдението на обективни и измерими показатели, които се използват при подобни оценки в държавите, научни и иновационни лидери в света. Оценката се основава на получените резултати в три основни направления: научни резултати и тяхното научно въздействие; резултати по отношение възпроизводството и развитието на академичната общност в България; обществено и икономическо въздействие на получените научни резултати. Ежегодно се извършва оценяването на научните звена по реда на чл. 5, 6, до чл. 13 на Правилник за наблюдение и оценка на научно изследователската дейност.
На базата на оценката по чл. 14 и на данните, предоставени по чл. 13, комисията обобщава резултатите за ССА и институтите в нея и изготвя анализ на научноизследователската дейност, осъществявана от тези организации. Анализът включва: оценка на съответствието между мисията, стратегията и капацитета на научната организация (налични академичен състав и научна инфраструктура), от една страна, и постигнатите научни резултати, от друга страна; отчита се наличието на висококвалифицирани и на млади учени, а също и наличието и използването на подходяща научна апаратура; очертават се слабите и силните страни на организацията, възможностите и опасностите за нейното развитие през следващия период (SWOT анализ) на основата на трите групи критерии.
Институт по земеделие – Карнобат, като неразделна част от структурата и функциите на ССА, ежегодно подготвя справки, информация по посочените критерии и е оценяван по методологията на Правилника.

8. Система за обучение на докторанти в страната и Академията

Системата за обучение на докторанти в страната и ССА е регламентирана в Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) (Обн. - ДВ, бр. 38 от 21.05.2010 г.; изм., бр. 81 от 15.10.2010 г. - Решение №11 от 05.10.2010 г. на КС на РБ по к. д. № 13/2010 г.; изм. и доп., бр. 101 от 28.12.2010 г.; изм., бр. 68 от 02.08.2013 г., в сила от 02.08.2013 г.; изм. и доп.,бр. 30 от 03.04.2018 г., в сила от 05.05.2018 г.; изм., бр. 17 от 26.02.2019 г.) и по реда на Правилника за неговото приложение (Обн. - ДВ, бр. 75 от 24.09.2010 г.; изм. и доп., бр. 19 от 08.03.2011 г., в сила от 08.03.2011 г.; доп., бр. 9 от 31.01.2012 г.; изм., бр. 62 от 12.07.2013 г., в сила от 03.07.2013 г.; доп., бр. 60 от 22.07.2014 г., в сила от 22.07.2014 г.; изм., бр. 57 от 28.07.2015 г., в сила от 28.07.2015 г.; изм. и доп., бр. 56 от 06.07.2018 г., в сила от 06.07.2018 г.; изм. и доп., бр. 15 от 19.02.2019 г.) и Правилника за неговото прилагане в Селскостопанска академия.

Селскостопанска Академия обучава докторанти по докторски програми, по които структурните звена на Академията имат програмна акредитация от Националната агенция за оценяване и акредитация (НАОА). За придобиване на образователната и научна степен „доктор” лицето трябва да защити дисертационен труд при условията и по реда на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение. Обучението за придобиване

на образователната и научна степен „доктор” в ССА се осъществява в: редовна форма, със срок на обучение до 3 години; задочна форма, със срок на обучение до 4 години; дистанционна форма, със срок на обучение до 4 години; чрез самостоятелна подготовка, със срок на обучение до 3 години.

Ежегодно по предложение от Първичните звена, Научните съвети в ССА утвърждават Заявка за докторантурите. Председателят на Академията издава заповед за обявяване на конкурс за прием на докторанти след публикуване на решенията на Министерски съвет за утвърждаване броя на докторантите и таксите за обучение. Приемът в редовна или задочна докторантура се извършва с конкурс. Провеждането на конкурсните изпити се извършва по процедура, описана в чл.16, 17 и 18 от Правилника на ССА за приложение на ЗРАСРБ, утвърден от Председателя на ССА през 2018 г. Успешно издържалите двата изпита, се зачисляват в докторантура по реда на чл. 18 от Правилника на ССА за приложение на ЗРАСРБ. Приемът за обучение на докторанти на самостоятелна подготовка се извършва без конкурсни изпити, през цялата година по реда на чл. 19 от Правилника.

Обучението на докторантите се осъществява по индивидуален учебен план. Учебният план се изготвя от докторанта и научния му ръководител, обсъжда се от Научния съвет на научния отдел и се утвърждава от Научния съвет. Индивидуалният учебен план определя насочеността на докторантурата и се състои от общ учебен план за целия период на обучение и работен план по години. Индивидуалният учебен план съдържа: тема на дисертационния труд; разпределение на всички дейности по години; изпити и сроковете за полагането им; посещение на определени лекции, участие в курсове, семинари, конференции и други публични научни изяви; етапи и срокове за подготовка на дисертационния труд. Докторантите полагат изпитите от докторантски минимум (по специалност) пред комисии, назначени от Директора на Структурното звено, по предложение на ръководителя на първичното научно звено.

Останалите изпити от индивидуалния учебен план се полагат пред водещия дисциплината, определени в индивидуалния учебен план.

Докторантите се атестират от Научния съвет, утвърдил докторантурата, в края на всяка учебна година по реда на чл. 32 и 33 от Правилника на ССА за приложение на ЗРАСРБ.

Институт по земеделие – Карнобат е едно от структурните звена на ССА, които обучават докторанти. Институтът има програмна акредитация по научната специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения”.

9. Източници на финансиране на научната дейност у нас, в ЕС и в световен мащаб.

България има амбициозни цели за развитие на науката и иновациите, като инвестициите в НИРД са важен приоритет в рамките на Националната програма за развитие 2030 и Националния план за възстановяване и устойчивост, както и споразумението за партньорство 2021 – 2027 г.

През последните години е налице положителна тенденцията на нарастване на публичните и частните разходи като процент от БВП, което е положителен сигнал с оглед европейските тенденции и необходимостта от по-ефективна пазарна реализация на научните резултати и знание.

Финансирането на научноизследователската дейност в областта на земеделието, представлява стратегически приоритет за развитието на иновациите, устойчивото производство и опазването на агроекосистемите. То се реализира чрез комбинация от национални, европейски и международни източници, които осигуряват стабилност и подкрепят трансфера на знания и технологии.

Националните инструменти за подкрепа на научните и развойни проекти са основно Фонд "Научни изследвания" и Националния иновационен фонд.
Фонд "Научни изследвания" (ФНИ), който функционира от 1990 г., финансира изпълнението на научни изследвания на проектно-конкурсен принцип. ФНИ е национален инструмент, чрез който на конкурсен принцип се подкрепят изследователски проекти.
Инструментите на фонда включват най-общо:

- Изследвания в определени тематични научни направления,
- Подпомагане и насърчаване на университетските научни изследвания, както и съвместни проекти между университетите и другите организации, занимаващи се с НИРД,
- Подкрепа за млади учени,
- Подкрепа на утвърдени български учени,
- Финансиране на проекти, одобрени в рамките на двустранно научно сътрудничество,
- Развитие на научната инфраструктура,
- Изграждане на центрове за върхови постижения,
- Повишаване на иновациите в малки и средни предприятия,
- Подпомагане участието на български учени в Европейските рамкови програми и програма COST.

Националният иновационен фонд финансира научно-приложни изследователски проекти и технико-икономически проекти, чрез които се внедряват нови или се усъвършенстват продукти, процеси или услуги.

9. 1. Национално финансиране

На национално ниво основен инструмент за подпомагане на научната дейност са:

- **Трансфери от държавния бюджет** чрез Селскостопанска академия (ССА);
- **Приходи от договори за изследователски и внедрителски проекти**;
- **Интегрирана дейност с индустрията** – консултантски услуги, анализи, експертизи и внедрителски разработки;
- **Образователна, издателска и библиотечна дейност**;
- **Дарения, помощи и безвъзмездно финансиране** за опазване на генетични ресурси и иновационни инициативи.

Институтът по земеделие – Карнобат е юридическо лице и второстепенен разпоредител на бюджетни средства, като неговото финансиране се осъществява чрез утвърден

бюджет от ССА – първостепенен разпоредител, получаващ средства от Министерството на земеделието и храните (МЗХГ). Бюджетът се определя въз основа на принципи, приети от Управителния съвет на ССА.

9.2. Европейски източници на финансиране

През настоящия програмен период (2021–2027) и с перспектива до 2030 г., основни инструменти за финансиране на научни изследвания и иновации са:

- **Horizon Europe** – флагманската програма на ЕС за научни изследвания и иновации;
- **Програма LIFE** – подкрепя инициативи за опазване на околната среда, климатичните промени и биоразнообразието;
- **Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР)** – финансира модернизация и внедряване на устойчиви технологии;
- **Програма за развитие на селските райони (ПРСР)** – насочена към прилагане на иновации и екологосъобразни практики в земеделието;
- **Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР)** – за инфраструктурна и научна модернизация.

Предстоящите инициативи в периода **2025–2030 г.** ще включват:

- **Horizon Europe Successor (Horizon 2030)** – новата рамкова програма за научни изследвания и иновации, с акцент върху климатична устойчивост и дигитализация на земеделието;
- **Европейска мисия „Здрава почва и храни“ (Mission Soil)** – ще продължи да финансира иновации за опазване на почвените ресурси и намаляване на употребата на химически пестициди;
- **Нов Зелен преход за земеделието (Green Transition Agriculture Facility)** – подготвян инструмент за ускоряване на екологизацията на производството в ЕС.

9.3. Международни и световни източници

На глобално ниво финансирането се осъществява чрез:

- **FAO (Организацията по прехрана и земеделие на ООН)** – подкрепя научни и приложни проекти в агросектора;
- **CGIAR (Consultative Group on International Agricultural Research)** – глобална мрежа за изследвания и трансфер на иновации;
- **Глобален екологичен фонд (GEF)** – финансира дейности за адаптация към климатични промени и опазване на биоразнообразието;
- **Световната банка и Програмата за климатични иновации** – насочени към иновативни земеделски технологии и устойчиво управление на ресурсите;

- **Публично-частни партньорства с международни корпорации и биотехнологични компании** – за внедряване на нови технологии в растителната защита и прецизното земеделие.

9.4. Стратегическо значение

Интегрирането на националните, европейските и международните източници на финансиране е от ключово значение за:

- Развитие на научния потенциал в областта на растителната защита и селекцията на зърнено-житни култури;
- Ускорено внедряване на биологични и биодинамични технологии;
- Отговор на глобалните предизвикателства – климатични промени, продоволствена сигурност и устойчиво управление на ресурсите.

10. Визия за управление и развитие на Институт по земеделие - Карнобат

10.1. Организация и развитие на института

С промяната на Закона за ССА от 2018 г. (изм. в ДВ, бр. 22 от 2018 г.), настъпиха и промени в Устройствения правилник на Институт по земеделие – Карнобат (УП на ИЗ-Карнобат, утвърден от Председателя на ССА на 14.02.2019 г.). Подобрена е организационната структура на института. Предвижда се по нея да се работи и през периода 2025-2029 г.
На територията на ИЗ-Карнобат са обособени три Направления – Наука, Производствено експериментална дейност, Административна дейност.
Направление Наука се състои от два научни отдела – Научен отдел „Селекция” и Научен отдел „Растителна защита и технологии”.

Приложно-експерименталната дейност се осъществява от Направление "Производствено експериментална дейност". То включва отделите „Сортоподдържане и семепроизводство” и „Породоподдържане и развъдна дейност”. Свързващи звена в дейността на Направление Наука и Приложно-експериментална дейност са Бюрото за научно обслужване и маркетинг (БНОМ), Лабораторния комплекс и Отдел „Опитно поле”.

Финансово-административната дейност на института се извършва от отдел Обща Администрация.

За реализиране на своята научна и приложна дейност ИЗ-Карнобат разполага с общо 8359 дка земя, от която 6723 дка е земеделска земя от ДПФ, 456 дка земеделска земя, наета с договор за наем за период от 10 години и 1180 дка – общински пасища и мери. Ежегодно в института се извършва сортоподдържане и семепроизводство на 14 сорта ечемик, 1 сорт пшеница и 1 сорт овес, създадени в Института по земеделие – Карнобат

на площ средно 2800 da. Годишно се произвеждат около 600 т предбазови и базови семена от ечемик, пшеница и овес.
Поддържат се две опитни полета – конвенционално опитно поле и поле за биологично земеделие, една овцевъдна ферма. Овцевъдната включва отглеждането на три породи животни – Карнобатска местна, Карнобатска тънкорунна и Синтетична популация българска млечна овца.

Научната и производствена програма на Институт по земеделие – Карнобат е изпълнявана общо от 70 служители и работници, от които 50 работят в отдел "Наука" и 20 - в направление производствено експерименталната дейност.
Новата структура на работа цели подобряване на качеството на организационната дейност. С нея се създава възможност Приложно-експерименталната дейност на института да се извършва с указанията и контрола от страна на научните работници. Селекционерите от Научен отдел „Селекция" ръководят процеса на сортоподдържане и семепроизводство. Научните работници от отдел „Растителна защита и технологии" съдействат за спазване на агротехническите изисквания при отглеждане на полските култури.
Породоподдържането се организира и контролира пряко от научния работник по овцевъдство.

10.1.1. Укрепване структурата на организация и управление на ИЗ – Карнобат

Кадрови състав

През последните години щатните бройки в Института са намалени значително. Качеството и ефективността на провежданите научни изследвания зависят основно от кадровия потенциал, наличието на високо квалифицирани и мотивирани изследователи. Съществува остра нужда от адекватно заплащане и повишаване на заплатите на научния и особено на помощния персонал в ИЗ – Карнобат.
В Института работят 12 учени:
От тях с академични длъжности:

- Професори – 2 учени
- Доценти – 5 учени
- Гл. асистенти – 3 учени
- Асистенти – 2 учени

От тях :

- „доктори" – 10 учени
- без научна степен – 2 учени.

Кадровия научен потенциал на ИЗ – Карнобат е със следната възрастова структура – до 30 г. – 0, до 40 г. – 1, до 50 г. – 3, до 60 г.– 4, до 70г. – 4.
Съществува остра необходимост научният състав да се попълни с назначаването на асистенти и в отдел „Селекция" – двама по селекция на ечемик и 1 по овцевъдство, и в отдел „Растителна защита и технологии" – 5 човека – фитопатология, хербология, агрохимия, общо земеделие - 2.

Въз основа на това е необходимо да се вземат решения, насочени към:

- Запазване в основни линии на сегашната постоянна структура на ИЗ – Карнобат, която е съобразена с ролята й в научната, научно-приложната и обслужваща дейност и приноса й за финансовите резултати на Института.
- Да се отделя специално внимание на привличането и задържането на млади учени в ИЗ – Карнобат.
- Да се повиши активността на Общото събрание при разглеждането на различни въпроси от дейността на Института;

Необходимо е назначаване на ръководител ПЕБ;

Необходимо е назначаване на поне още един механизатор.

10.1.2 Научна дейност

Научни проекти

В момента научно-изследователската работа в ИЗ – Карнобат е организирана в четири проекта към ССА, разпределени тематично, както следва:

- **Проект № ЗФТК26** "Обогатяване на генетичното разнообразие при ечемика и създаване на сортове с висока продуктивност, подобрено качество на зърното, устойчиви на биотични и абиотични стресови фактори" с ръководител на проекта проф. д-р Дарина Вълчева; 2022 – 2025 г.
- **Проект№ ЗФТК25** "Създаване на изходен материал и нови сортове овес с висока адаптивна способност и подобрени стопански качества" с ръководител на проекта доц. д-р Тодорка Савова; 2022 – 2025 г.
- **Проект № ЗФТК_31** "Фитосанитарен мониторинг на вредителите по зърнено-житните култури. Разработване и адаптиране на иновативни растително-защитни практики за устойчиво и конкурентноспособно земеделие", с ръководител на проекта доц. д-р Дина Атанасова; 2023 – 2026 г.
- **Проект №Ж189** "Съхранение и рационално използване на застрашени от изчезване местни и тънкорунни породи овце в Източна България" с ръководители на проекта доц. д-р Маргарит Илиев от ИЗ-Карнобат и доц. д-р Геновева Стайкова от ЗИ-Шумен; 2024 – 2027 г.

От външно финансираните проекти, Института е участвал и участва в :

- Опазване на околната среда и намаляване на риска от неблагоприятни явления и природни бедствия, ННП;
- Интелигентно растениевъдство, ННП;
- Критични и стратегически суровини за зелен преход и устойчиво развитие, ННП;
- Анализ на гени контролиращи и регулиращи цвета на космената покривка при български местни породи овце, МОН;
- ННП - "Здравословни храни за силна биоикономика и качество на живот" Компонент 1: Климатични промени, екосистемни услуги и хранителни

системи; РП 1.2. "Селскостопанските практики и въздействие върху биоразнообразието и екосистемни услуги"

- ННП - "Здравословни храни за силна биоикономика и качество на живот" Компонент 2: Растително здраве и безопасност в хранителните системи; РП 2.1. "Хранителни системи базирани на модерни дигитални методи за управление"
- ННП - "Здравословни храни за силна биоикономика и качество на живот" Компонент 2: Растително здраве и безопасност в хранителните системи; РП 2.3 "Осигуряване растителното здраве и безопасността на растителната продукция"
- "Фитохимично изследване на видове от род Pinus и Juniperus от българската флора и оценка на потенциала на етеричното им масло за биологична и биопестицидна активност" вх.№КП-06 ПН36/1
- Интегриран подход за фенотипиране за повишаване на ефективността на отбора в селекцията на зимен ечемик, №КП-06-КОСТ/1.

Тази година, група изследователи от ИЗ – Карнобат кандидатства в нов проект към МОН, в сътрудничество с други национални и международни университети.

Материална база на лабораториите

Лабораториите на ИЗ – Карнобат разполагат със следните апарати и пренадлежности

Рефрактомер AR4 с термостат	Вършачка лабораторна за класове – 3	ВАРТЕКС принадлежности /по проект/
Лаборатория pH метра	Апарат МАЙШ	Водомер сух топла вода /по проект/
Неподвижна вършачка	Апарат МИКРОМАЛЦЕРАТ	Везна точна 0,01 гр. Модел PCB 1000-2
Апарат "КЕЛДАЛ" UDK -129	Апарат за филтруване	Ел. везна / по проект/
Полуавтоматичен дистилатор S2	Депозитивен съд - 7	Ел. везна ТИП HW-1-150
Вертикален ламинирен бокс	Дрождогенератор	Етал. цил.тяло за хектолитър
Мелница за раст.проби Grindomix GM200Retsch	Микроскоп АМПЛИВАЛ	Зареждащ цилиндър /по проект/
NIR експр.анализатор	Микроскоп СТУДАР	Инфрачервен термометър /по проект/
Автоклав BKQ-B50II	Пълначна машина	КОНДУКТОМЕТЪР
Дестилатор 10л./час ДС-10	Сушилня КВЦ	Клатачна платформа /по проект/
Везна влагомерна DBS 60-3	Съд главна ферментация -3	Кондензационна банка / по проект/
Анализатор на листна маса	Термостат – 2	МАСИ ЛАБОРАТОРНИ
Пламъчен фотометър	Лабораторна дискова мелница	МИВКИ ЛАБОРАТОРНИ

Автоматичен воден дестилатор DES 8	Лабораторна мелница ZM	Микроскоп комплект
Спектрофометър	Апарат ВАРТБУРГ СОКО - 2	Микроскоп МБЦ
Везна аналитична BJ 220-4NM , 220 г./0,0001 г.	Спекол - 2	Магнитна бъркалка /по проект/
pH-МЕТЪР	Климатична камера	НЕУТРАЛИЗАЦИОННА БАНКА
Дигитална автоматична бюрета	Нагреватели за водна баня	Прецизна везна KERN /по проект/
ИНСЕКТАРИУМ	Термометри	РН МЕТЪР 211 ЛАБОРАТОРЕН
Везна електронна 220/0.0001гр.ABJ-4;	Лабораторна табла	Везна електронна PFB 600-2,600г./0,01г.
Електр. брояч на зърна тип нумирекс	Центрофуга/ ГЕРБЕРОВ АПАРАТ/	Ротор с 12 гнезда /по проект/
Аналитична Везна EP214C – OHAUS	Апарат "СОКЕЛЕ"	Сушилня
Дестилатор стенен ДС 10л/ч алуминиев водосъдържател	Апарат сортировач	Стерилиьатор СУК
Апарат "КЕЛДАЛ"	Автоклав - 2	Сензори за влагомер
Лабор.уред за хект.маса храномер	Автоматична пипета /по проект/	Техническа везна OHAUS
Клатачна машина	Бъркалка	Уред за измерване на листна площ.
Апарат за електрофореза	Бъркалка магнитна	Устройство за глутилен.ТОЛ.
Уред за измарване на влажност на въздуха	Вакуум сушилня	Филтър EAON protection 8 /разклонител с 8 гнезда/
Уред за измерване влажност на зърното	Вакуум сушилня CLT 200	Центрофуга Т- 23 С РОТОР
Уред за измерване влажност на почвата	Везна техническа ТИП SPU	Центрофуга Т-24 Д
Цифров термохид	Веялка лабораторна ХАРМАНКА	Центрофуга / по проект/
Хелтометров кантар	Влагомер почвен /по проект/	Инсектариум / по проект/
Клатачна машина Шутел	Влагомер сензорен /по проект/	

Като говорим за материална база, не трябва да отминаваме и съществуващия сграден фонд, който също спешно се нуждае от ремонт. Необходимо е оборудване на лабораториите с по – съвременна лабораторна техника, което е предпоставка за по – висока качество на научната продукция и възможностти за публикации в по – голям брой реферирани и индексирани списания. Същевременно по – добрата апаратура би направила ИЗ – Карнобат по – привлекателен като център за изследване на външни проби.

За обезпечаване изпълнението на задачите ще се търсят възможности за осигуряване на допълнителни финансови средства чрез разработване на целеви проекти и на проекти на договорна основа с външни възложители. За допълнителни финансови приходи ще се разчита и на лицензионни и възлагателни договори със семепроизводители.

За подобряване дейността по проектите към ССА е необходимо:

- Да се подобри сътрудничеството между учените и лабораториите с оглед разработването на по – комплексни проекти и задачи;
- Да се подобри информираността за направленията на изследване на сродните институти от системата на ССА и да се увеличи броя на проектите и задачите, разработвани съвместно с други институти на ССА.

  Ще бъдат проучени възможностите за по – тясно сътрудничество с редица институти на ССА с оглед съвместното участие в разработването на предложения за проекти в рамките на ССА, за участие в конкурсите на Фонд „Научни изследвания“, оперативните и международни програми.
- Внедряване на научни модели и постижения в практиката.

За подобряване на разработването на предложенията за проекти, финансирани от национални и международни програми е необходимо:

- Да се засили ролята на Научния секретар за информиране за новите конкурси на научните работници;
- Да се подобри използването на базите данни с научна информация;
- При подготовка на предложения за проекти да се включват по – голям брой научни работници и асистенти / докторанти;
- Да се интензифицира търсенето на международни партньори за съвместно участие в проекти по Европейските програми.

Необходимо е **разширяване на международното сътрудничество и кандидатстване и участие в проекти**.

Участието на ИЗ – Карнобат в международната изследователска мрежа се изразява чрез реализиране на научна мобилност на учените от Института, чрез участие в двустранни сътрудничества, чрез разработването на съвместни проекти, чрез членства в световни научноизследователски организации.

Наши партньори в годините са научни институти от Белгия, Сърбия, Македония, Румъния, Турция, Китай, Украйна, Франция, САЩ и др. Необходимо е да обвържем част от договорните отношения със съвместна работа по конкретни теми.

И през следващите етапи от развитието на Института трябва да се актуализира и затвърди работата по международното сътрудничество в посока поддържане, разширяване и задълбочаване на съществуващите контакти със сродни научни учреждения и създаване на нови такива.

Необходимо е в бъдеще да се обърне по – голямо внимание на работата по съвместни конкретни научни проекти с чуждестранните партньори.

Активната страна трябва да бъдем ние и да продължим търсенето на възможности за осъществяване на такова сътрудничество.

Тази цел може да бъде постигната освен чрез участието на учените от ИЗ – Карнобат в международни научни прояви, и чрез провеждането на работни срещи, кръгли маси, тематични срещи, симпозиуми, конференции с международно участие.

Освен съществуващите международни контакти, всички учени в Института е необходимо да търсят възможности за участие в консорциуми от страната и чужбина,

за кандидатстване с проекти на всички възможни нива и програми по съответните направления в Института.
Всяка една развита държава в Европа и света има специални програми за подпомагане на страните от Централна и Източна Европа. Необходимо е да се следят конкурсите за финансиране на проекти и да се участва активно на база създадените многобройни международни контакти.

Възможности за кандидатстване

- **Еразъм +** е програмата на ЕС за подкрепа на образованието, обучението, младежта и спорта в Европа. В програмата за 2021 – 2027 г. се обръща особено внимание на социалното приобщаване, екологичния и цифровия преход и насърчаване на участието на младите хора в демократичния живот. Чрез нея се подкрепят приоритети и дейности, посочени в европейското пространство за образование, плана за действие в областта на цифровото образование и Новата европейска програма за умения.
- **COST** (Европейско сътрудничество в науката и технологиите) е организация за финансиране на мрежи за научни изследвания и иновации. Действията им помагат за свързването на изследователски инициативи в цяла Европа и извън нея и дават възможност на изследователите и иноваторите да развиват своите идеи във всяка научна и технологична област. Действията на COST са мрежи отдолу нагоре с различна продължителност, които насърчават научните изследвания, иновациите и кариерното израстване.
- На 20 март 2024 г. Европейската комисия (ЕК) прие Стратегически план за програма „Хоризонт Европа“ за периода 2025 – 2027 г. за научните изследвания и иновации в подкрепа на пътя към екологично, цифрово и устойчиво бъдеще. Стратегическият план определя три основни стратегически насоки за финансиране от ЕС на научните изследвания и иновациите по програма „Хоризонт Европа“ за годините 2025, 2026 и 2027:

- Екологичен преход;
- Цифров преход;
- По–устойчива, конкурентоспособна, приобщаваща и демократична Европа.

Основните стратегически насоки са ръководните принципи за „Хоризонт Европа“ и ще бъдат изпълнявани чрез работните програми. В работните програми се определят възможностите за финансиране на научноизследователските и иновационни дейности чрез тематични покани за представяне на предложения за проекти. Основната работна програма за „Хоризонт Европа“ за 2025 г. ще бъде разработена в съответствие с насоките на новоприетия стратегически план. През април 2024 г. ЕК ще стартира възможност за обратна връзка за работната програма за 2025 г., отворена за всички заинтересовани страни.

- Други основни възможности за участие в проектна дейност към Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ), който има за цел да подкрепя финансово

проекти и дейности за насърчаване и развитие на научните изследвания в съответствие с:

- Европейската рамка за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации;
- Националната стратегия за научни изследвания;
- Националната програма за реформи;
- Рамкови програми с определени приоритети на Европейския съюз, както и други европейски и международни инициативи;
- Европейската и национална пътна карта за научноизследователска инфраструктура.

Фонд "Научни изследвания“ осигурява финансова подкрепа за осъществяването на научни изследвания на световно ниво и развитие на научен капацитет в Република България.Съществуват и процедури по международни програми към ФНИ. Процедурата обхваща програмата ERA-NET и други международни програми, в които Фондът участва.

- Добре е ИЗ – Карнобат да се включи към **Информационна система за управление и наблюдение (ИСУН)**. Това е **електронна платформа на Република България**, чрез която се управляват и наблюдават средствата от **Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ)** и други програми, финансирани от Европейския съюз и националния бюджет.

Основни функции на ИСУН:

- **Кандидатстване за финансиране** по различни програми и процедури.
- **Управление на проекти** – подаване на отчети, искания за плащане, промени в договори и др.
- **Наблюдение и контрол** на изпълнението на проектите от управляващите органи.
- **Публичност и прозрачност** – публикуват се списъци с одобрени проекти, бенефициенти, договори и плащания.

- Други възможности за финансиране на института са участие в самостоятелни и мултидисциплинарни проекти към ССА, земеделски фондове, „Сформиране на оперативни групи“ по интервенция „Подкрепа за оперативни групи“ в рамките на Европейското партньорство за иновации“ от СПРЗСР 2023 – 2027 г.; сформиране на МИГ (местни инициативни групи) за финансиране чрез Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони и др.
- Приоритетите „Умен регион“ (R&I) или „Чист и зелен регион“ (адаптация към климата и биоразнообразие) по програма Черноморски басейн (Interred NEXT BSB).

- ПОС (МОСВ) по мерки 28, 61, 69 (НАТУРА 2000, влажни зони, биоразнообразие)

При успеваемост на проектите, Научният състав на ИЗ – Карнобат би могъл да участва активно в провеждането и организацията на курсове, обучения, мобилности, семинари и конференции с особено значение за селското стопанство в страната и чужбина.

10.1.3. Необходими насоки в направление Научно обслужване и маркетинг

Дейността на научното обслужване на земеделските производители и фирми би трябвало да се осъществи чрез използване на потенциала на целия научен състав на Института.

Важен аспект от бъдещата работа е отваряне на научната система към потребностите на фермерските стопанства за трансфер на нови сортове, качествени семена и технологии към производители, преработватели и търговци на зърнено-житни култури в страната.

С приоритет ще се търсят възможности за сключване на възлагателни и лицензионни договори със семепроизводители за семепроизводство на наши сортове ечемик, пшеница и овес и съответно заплащане на роялти.

Сключване на договори за лабораторни анализи;

Сключване на договори за консултантска помощ;

Създаване на демонстрационни полета с наши сортове в различни райони на страната при частни зърнопроизводители, за оценка потенциала на сортовете на Института и привличане на продажби на семена. Също така създаване на демонстрационно поле в Института с наши и чужди сортове зърнено-житни култури, за да покажем предимства и недостатъци на определени сортове.

Актуализиране на рекламните материали и участия в селскостопански изложения за рекламиране на научно- приложните продукти на ИЗ – Карнобат – нови сортове ечемик, нови технологии и др.

Организиране на дни на отворени врати, семинари и др. мероприятия, свързани с рекламната дейност на Института.

Необходимо е да се работи в насока за разширяване научното обслужване за избор на сортове, технология на отглеждане и растителна защита, семепроизводство и овцевъдство за научно – експертна помощ от страна на специалисти от ИЗ – Карнобат с производители и търговци.

Необходимо е предприемане на активна кампания за връщане интереса на производители и търговци към българските сортове ечемик, пшеница и овес, адаптирани към нашите екологични и климатични условия и създаване на нови такива с високо пазарно търсене.

Популяризирането на ИЗ – Карнобат чрез утвърждаване на практика на активна PR дейност, чрез утвърдени учени, както и млади и надеждни кадри (връзка с медии, официални посещения, сътрудничество).

ИЗ – Карнобат има потенциала да отговори адекватно на нуждите на земеделските производители от семена, технологии, породи овце и др.
ИЗ – Карнобат, поддържа интернет страница на Института (https://www.iz-karnobat.com/), дизайна и структурата, на която бяха разработени от мен преди години. В страницата са отразени най – важните данни за дейността на института. В синтезиран вид е представена историята, структурата, ръководството и научната тематика на Института.
Необходимо е подобряване на Интернет страницата на института за по – пълна и актуална информация за научните разработки и постижения, както и проектна дейност и възможностите за консултантски услуги и предложения за сътрудничество с земеделски производители и фермери.
Трябва да се поддържа и задълбочено сътрудничество с асоциации и браншови организации в областта на зърнопроизводството, семепроизводството и животновъдството.
Необходимо е разширяване на дейността на ИЗ – Карнобат с регионалните институции, с останалите научни звена на ССА, държавни научни организации и др.
Важен момент от работата в тази дейност е и използването на медиите и социалните мрежи за отразяването дейността на Института.

10.1.4. Организиране и провеждане на обучение на докторанти в ИЗ – Карнобат

Към момента в ИЗ – Карнобат има програма за акредитация за обучение на докторанти по докторска програма професионално направление 6.1. Растениевъдство, научна специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения“.
В момента в Института има двама обучаващи се асистенти, които все още не са зачислени в докторантура и един докторант. За успешното им развитие е необходимо да се създадат условия за работа по докторантските програми и успешно завършване на експерименталната им дейност.
Въз основа на направените констатации е необходимо да се вземат решения, които да бъдат насочени към:

- Да се работи в насока придобиване на допълнителни научни акредитации за обучение на докторанти (6.2. Растителна защита).
- Необходимо е научния състав да се попълни с назначаване на двама асистента по селекция и пет в секция Растителна защита и технологии – 2 по общо земеделие, 1 по хербология, 1 по фитопатология и 1 по агрохимия.
- Да се отделя постоянно внимание на мотивираното привличане и задържането на младите учени в Института.

За подобряване на дейността по обучението на докторантите е целесъобразно да се вземат следните мерки:

- Да се ангажират с обучението на докторанти повече хабилитирани научни сътрудници;

- Да продължат усилията за привличане на докторанти по акредитираните научни специалности;
- При подготовката на предложения за проекти да се включват по – голям брой асистенти и докторанти.
- Да се потърсят възможности за допълнително финансиране на докторантите – проекти финансирани и съфинансирани от ЕС, ИСУН, ФНИ, оперативни програми МОН, МЗХ и международни проекти и програми, Хоризонт Европа.
- Увеличаване на специализациите за млади учени и докторанти.

10.1.5. Производствено – експериментална база (ПЕБ)

В ИЗ – Карнобат, освен научна се извършва и производствено – експериментална дейност в областта на семепроизводството на зърнено-житни култури (ечемик, овес и пшеница).

Експерименталното производство е изцяло свързано с научната дейност и произтичащите от нея научни решения, което намира израз в:

- Производството на базови, предбазови и сертифицирани семена от сортове ечемик, овес и пшеница;
- Поддържане на три породи овце (три стада);
- Прилагане на технологии за отглеждане и прибиране на зърнено-житните култури за семена и отглеждане на овце.

В ПЕБ основната дейност е поддържането и семепроизводството на създадени в Института сортове ечемик, овес и пшеница, както и поддържането и размножаването на племенните стада от овце.

Сортоподдържането и производството на авторски и предбазови семена се извършва в Института под ръководството и наблюдението на авторите на сортовете и съответните специалисти.

ИЗ – Карнобат разполога с обработваема земя за експериментална и производствена дейност.

За съжаление, техниката, с която разполагаме е физически и морално остаряла, нископроизводителна с висок разход на ГСМ и резервни части, което прави производството ни нискоефективно.

Семепроизводството е завършващия етап от селекцията на културите. Тук се произвеждат базови, предбазови и семена първо размножение. Произведените базови семена се предлагат на семепроизводителите на договорна основа за производство на сертифицирани семена.

Необходимо е да насочим усилията си към сортове, които се ползват с популярност сред земеделските производители.

За увеличение на продажбите на семената, произведени в ПЕБ на ИЗ – Карнобат е необходимо:

- Популяризиране на сортовете на Института, чрез изнесени демонстративни полета при частни земеделски производители. Така те биха се убедили в качествата на семената, произведени в ИЗ – Карнобат.
- Подобряване на качеството и заготовката на семената, произведени в ПЕБ.
- Повишаване на производствените и икономически резултати чрез интензификация и обновена материална база.

Експерименталното производство ще е основа за изпълнение на ежегодните планове за собствени приходи и подпомагане на научната дейност чрез:

- Разработване на производствена структура на зърнено – житните култури за семепроизводство на база търсене и продажби на семена на земеделски производители.
- Увеличаване на производството и продажбата на търсените семена.
- Разширяване разпространението на новите сортове.
- Повишаване на производствените и икономическите резултати в растениевъдството.

ИЗ – Карнобат стопанисва 6723 дка от ДПФ, 456 дка под наем и 1180 дка мери и пасища. Двата стопански двора, които стопанисва Института, изискват охрана, чието заплащане надвишава преките разходи за научни цели.

Административната сграда, сградния фонд и вегетационната къща се нуждаят от ремонт, тъй като са силно амортизирани и опасни за ползване.

Първата сграда на Института, строена през 1934 г. е с историческа стойност и се нуждае от реставриране, след което може да се оформи в модерен музей на ИЗ - Карнобат.

Главният проблем в работата на Експерименталната база е липсата на техника за обработка на земята, изсяваща техника, техника за прибиране на реколтата, а също и за извършване на дейностите по почистване и заготовка на семената. За закупуване на нова високопродуктивна техника ще се разчита основно на държавна помощ и СЕПП.

Необходимо е да продължи обновяването на машинно – тракторния парк.

Реализирането на получената продукция осигурява част от собствените приходи на Института.

Необходимо е да се запази дейността на експерименталната база по поддържане на националния генофонд от трите породи овце, отглеждани в Института.

Във всички случаи трябва да се извърши оптимизация в отделните сектори, да се направи предварително финансово планиране на дейностите.

10.1.6. Финанси, счетоводство и административна дейност

Издръжката на Института е от държавни субсидии и собствени приходи.

Финансирането е от следните източници:

- Субсидия от ССА.
- От сортоподдържане на създадените в Института сортове, които се предоставят на Експерименталната база за производство на семена от високите категории.

- От лицензионни договори за внедряване на сортове на ИЗ – Карнобат и роялти.
- Участие в проекти, финансирани от МОН и от програмите на Европейския съюз.
- Лабораторни анализи и външни проби.
- Договори за консултации, услуги и въвеждане на иновации с други организации (ИАСАС,Университети и др.), търговски и промишлени фирми и производители.
- Продажба на книгите издадени в института.
- Приходи от услуги и наеми.
- Публично-частни партньорства.

Ще се въведе строга финансова дисциплина и отчетност по проектите.
Разходите ще се редуцират до оптималния минимум.
Ще се търси промяна на съотношението на финансирането – държавни субсидии / собствени приходи към превес на вторите.
Административната дейност ще бъде ориентирана към контрол върху спазването на трудовия ред и дисциплина, опазване на продукцията и имуществото, ефективно използване на труда на работниците и специалистите, контрол върху условията на труд, включително и охрана на труда, съответстваща на националните и европейски стандарти.

Необходимо е:

- Завишаване приходите от научна дейност.
- Увеличаване размера на субсидията за наука за сметка на приходите от ПЕБ.
- Увеличаване на приходите от експериментална дейност, като в зависимост от реализацията, ежегодно да се променят размерите на семепроизводните площи.
- Намаляване на разходите по отглеждане на полските култури като се подмени старата и силно амортизирана техника с нова, и се намали разхода за гориво и резервни части, и разпиляването на продукцията.

Социални аспекти

Реализирането на научната и производствена програми зависят в значителна степен от социалната дейност. Особено внимание ще се отделя на:

- Провеждането на профилактични прегледи, оценка на риска и замервания, съгласно изискванията на трудовата медицина.
- Осигуряване на защитно работно облекло, лични предпазни средства и други привилегии за рисковите групи съгласно КТ.
- Текущ ремонт на сградите.
- Необходим е ремонт на асфалта пред Института.
- Ще се поддържат цветните и тревни площи, алеите и местата за отдих в почивките.
- Ще се оформи спортен кът за психическо разтоварване в почивките.

Посоченото по – горе, макар и схематично, дава представа за широкия обхват и многообразието на научните изследвания, провеждани в ИЗ – Карнобат, които го характеризират като едно комплексно научно звено в системата на ССА.
Важно е да се използват максимално усилията на учените за комплексно решаване на даден проблем чрез поставяне на точно дефинирани цели, да се разработват проекти по важни и значими проблеми и не на последно място, такива които да бъдат приложими в практиката.
Необходимо е при разработването и изпълнението на научните проекти да се обединят учени не само от Института, но да има активна колаборация с колеги от други институти от ССА, от ВУЗове, училища и др. Така от една страна ще се постигне цялостно решаване на дадения проблем, а от друга ще се избегне дублирането на тематиката между отделните институти и университети.
Необходимо е активно да се търси съдействие от съответните висши учебни заведения за намиране на млади хора, които проявяват интерес към науката и желание да се занимават с тази дейност.
Колкото амбициозна и обещаваща да бъде една програма, без осигурено финансиране, тя остава само едно добро пожелание.
Продължаване на контактите и сътрудничеството със синдикатите, „КНСБ“ и „ФНСЗ“ и КТ „Подкрепа“, в техните инициативи, особено касаещите добрата социална политика в ИЗ – Карнобат.

10.1.7. Укрепване на финансовото състояние на ИЗ - Карнобат

Финансовата обезпеченост на ИЗ – Карнобат се осигурява от бюджетна субсидия и собствени приходи от проекти, договори и анализи на растителна продукция.
Работната заплата на персонала се формира главно от бюджета на ССА.
Една бъдеща промяна на законовата база би позволила адекватно да се обвърже заплащането на труда на научния работник със стойността на крайния научен продукт (спечелени проекти, ръководства на проекти, публикации – индекс на цитиране и публикационна активност; оригинални методи и технологии и възможност за тяхното патентоване; нови сортове и хибриди – тяхното търсене и комерсиална стойност – лицензиране, роялти и т.н.) и неговото индиректно и директно участие в развитие на националната земеделска наука (подготовка на докторанти, национални програми, експертни комисии, консултантска, приложна дейност и др.)
Увеличаването на собствените приходи на ИЗ – Карнобат би могло да се осигурява чрез:

- Разработване на производствена структура на зърнено-житните култури за семепроизводство на база търсене и продажби на семена на земеделски производители.
- Увеличаване производството и продажбата на семена от търсените житни култури.
- Разширяване разпространението на новите сортове на Института.

- Извършване на експертни/консултантски услуги, след сключване на договори с фирми и частни земеделски производители.
- Привличане на клиенти за извършване на лабораторни анализи на външни проби.
- Привличане на допълнителни финансови средства чрез участие в национални фондове и международни проекти. Привличане на повече млади учени, които да вземат участие в проектната дейност.
- Използване възможностите на програмите на ДФ „Земеделие“ за финансиране на някой дейности.
- Разработване на механизъм за допълнително материално стимулиране при съвместяване на длъжности.
- Участието и на помощния персонал в изпълнение на външно финансирани проекти и стимулиране на персонала чрез допълнително заплащане, участие в семинари и курсове.
- Изменението на принципите за заплащане на научните работници и специалисти ще даде възможност за допълнително стимулиране, определящо се от общата стойност на спечелените проекти, резултатите от изпълнението и ефективността на участие на отделните учени в науката и научното обслужване.
- Основната цел за ИЗ – Карнобат през следващите 4 години ще бъде увеличаване на собствените приходи от спечелени проекти от национални и международни фондове, което би довело до намаляване на финансите получавани от ССА.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Програмата за развитие и управление на Институт по земеделие – Карнобат за периода 2025 – 2029 г. е изготвена в съответствие със съвременните национални и европейски приоритети за развитие на научноизследователската, научно-приложна и иновационна дейност. Тя обобщава постигнатите резултати до момента и очертава насоки за усъвършенстване и надграждане на научната, приложната и обслужващата дейност на Институт по земеделие.

Програмата остава отворена за допълнителни предложения, насочени към повишаване на ефективността и устойчивостта и. Реализацията на Програмата ще се осъществява с подкрепата на Селскостопанска академия и чрез ефективното сътрудничество с научния и административния потенциал на института, което е гаранция за успешно и резултатно управление.

С уважение:

/Доц д-р Василина Манева/